

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

Стан і функціональність укриттів в Україні

**Результати моніторингу Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини в Україні**

Травень, 2026

Зміст

Перелік скорочень та абревіатур	3
Передмова Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини	4
Вступ	5
Методологія моніторингу	6
Правове регулювання та наявний фонд захисних споруд	8
Фактична функціональність укриттів	14
Сховища та протирадіаційні укриття	18
Споруди подвійного призначення	26
Найпростіші укриття	28
Висновки та рекомендації Секретаріату Уповноваженого	30

Перелік скорочень та абревіатур

грн - українська гривня

км - кілометр

м. - місто

млн - мільйон

млрд - мільярд

рис. - рисунок

см - сантиметр

ст. - стаття

ч. - частина

ВРУ - Верховна Рада України

ДБН - Державні будівельні норми

ДБН В.2.2-40:2018 - ДБН В.2.2-40:2018

«Інклюзивність будівель і споруд»

ДБН В.2.2-5:2023 - ДБН В.2.2-5:2023

«Захисні споруди цивільного захисту»

ДСНС - Державна служба України з надзвичайних ситуацій

КМУ - Кабінет Міністрів України

МВС - Міністерство внутрішніх справ України

МГН - маломобільні групи населення

Мінрозвитку - Міністерство розвитку громад та територій України

Мінфін - Міністерство фінансів України

МОН - Міністерство освіти і науки України

Наказ МВС № 579 - Наказ МВС від 9 липня 2018 року № 579

«Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».

ОВА - обласні військові адміністрації

ОМС - органи місцевого самоврядування

ООН - Організація Об'єднаних Націй

ОСББ - об'єднання співвласників багатоквартирного будинку

Постанова КМУ № 138 - Постанова КМУ

від 10 березня 2017 року № 138 «Деякі питання використання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту»

Постанова КМУ № 535 - Постанова КМУ від 26 травня 2023 року № 535 «Про затвердження Технічного регламенту засобів цивільного захисту»

ПРУ - протирадіаційне укриття

РФ - Російська Федерація

Секретаріат Уповноваженого - Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Уповноважений - Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

ЮНЕСКО - Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури

ЮНІСЕФ - Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй

Передмова Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Повітряні тривоги стали частиною повсякденності. Вони більше не переривають буденність, а стали її фоном. Під звуки сирен люди працюють, навчаються, заколисують дітей. Але звичка не є захистом. Вона лише притуплює страх, не скасовуючи загрози. Кожна тривога — це тінь небезпеки, що нависає над життям.

Сьогодні в Україні фактично немає місця, де можна було б сказати, що тут безпечно. Війна не знає меж і координат. Ракети й дрони не питають, де центр, а де околиця. Загроза не попереджає, вона приходить раптово. І саме тому укриття має бути не привілеєм, а гарантією.

Об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту — це не сухі рядки у звітах і не умовні позначки на мапах. Це двері, до яких біжать у перші секунди страху, і вони мають бути відчинені. Коли цього немає, порушується найголовніше право — право на життя.

Моніторинг показує, що проблема непоодинокі і проросла у саму систему. Утім, що записано на папері, і тим, що існує в реальності, є прірва. Укриття часто існують лише формально, як статистика, а не як місце порятунку. І надто часто саме люди, мешканці будинків, власними силами намагаються зробити те, що мало б бути гарантовано державою.

У цьому звіті відображено 1066 історій перевірок, здійснених протягом другої половини 2025 року. За кожною з них — конкретні адреси, укриття та ризики. У 93 % випадків виявлено недоліки, які потребують усунення. Багато з них не про складні рішення чи великі кошти, а про увагу, відповідальність і пріоритети. Водночас картина глибша: стан укриттів визначається не лише людською недбалістю, а й системними збоями — розмитими правилами, відсутністю чітких стандартів, слабким контролем і хронічною нестачею фінансування. Це не випадковість, а закономірність, яку більше не можна ігнорувати.

Особливо гостро постає питання доступності. Укриття, до якого неможливо дістатися, є ілюзією безпеки. Людина не має обирати між страхом залишитися вдома і фізичною неможливістю врятуватися. Люди з інвалідністю, особи похилого віку, батьки з малими дітьми — усі мають однакове право на захист. Це не про зручність, це про рівність і людяність.

Цей звіт — про правду без прикрас. Про укриття такими, якими вони є насправді, а не у звітних таблицях. Про проблеми, які вже не можна відкладати «на потім». І про рішення, які мають з'явитися зараз. Бо укриття — це не бетон і не стіни. Це межа між життям і смертю. І вони мають бути відкритими, коли лунає сирена; доступними для кожного без винятку; придатними не на папері, а в реальності. У кожній громаді. Для кожної людини. Завжди.

Дмитро Лубінець

Вступ

Право на захист життя під час збройного конфлікту є одним із фундаментальних прав людини. В умовах повномасштабного вторгнення РФ, яке триває з лютого 2022 року, укриття стали невід’ємним елементом безпеки українців. Повітряні тривоги, ракетні удари й атаки безпілотників перетворили укриття¹ з радянського спадку на щоденну реальність, водночас вони виявили глибокий розрив між формальним існуванням фонду захисних споруд цивільного захисту та його фактичною готовністю захистити людей.

За даними ДСНС, станом на початок 2026 року в Україні існує 66 574 об’єктів фонду захисних споруд цивільного захисту загальною місткістю близько 16,5 млн осіб. Це майже втричі більше, ніж до початку повномасштабного вторгнення. Однак між статистичною наявністю укриттів та їхньою реальною придатністю для захисту людей існує значний розрив. Об’єкт фонду, який зачинений, затоплений, захаращений або фізично недоступний для особи з інвалідністю, не виконує свого призначення.

Секретаріат Уповноваженого проводить систематичний моніторинг стану об’єктів фонду захисних споруд з метою оцінки їхньої фактичної готовності до використання населенням і документування виявлених порушень прав людини у цій сфері. Моніторинг охоплює всі підконтрольні території України і спрямований не лише на фіксацію недоліків, а й на стимулювання їх усунення через надання рекомендацій балансоутримувачам і відстеження їх виконання.

Цей звіт узагальнює результати 1066 моніторингових візитів, проведених Секретаріатом Уповноваженого протягом третього і четвертого кварталів 2025 року. Він охоплює укриття, публічно доступні для населення: ті, що відображені в застосунку «Дія» та інших цифрових платформах, та можуть використовуватися громадянами під час оголошення тривоги. У моніторинг не включалися укриття в закладах освіти, що функціонують в умовах очного навчання, об’єкти критичної інфраструктури з обмеженим доступом, а також первинні (мобільні) укриття.

Результати моніторингу свідчать: рекомендації щодо усунення недоліків отримали 991 із 1066 перевірених об’єктів, тобто 93 %. Серед виявлених порушень чимало таких, що можуть бути усунені порівняно швидко і без значних витрат. Однак загальна картина підтверджує системний характер проблеми: стан укриттів визначається не так недбалістю окремих балансоутримувачів, як структурними вадами системи — відсутністю фінансових нормативів, нечіткістю нормативних вимог, обмеженістю механізмів контролю та хронічним недофінансуванням утримання найпростіших укриттів.

Звіт структурований таким чином: перший розділ аналізує нормативну базу та її практичні обмеження; розділ про фінансування розкриває структурні прогалини у фінансовому та ресурсному забезпеченні; розділ із результатами моніторингу деталізує виявлені порушення за типами призначення об’єктів фонду. Звіт завершується рекомендаціями Секретаріату Уповноваженого, адресованими МВС, Мінрозвитку, Мінфіну, МОН, ДСНС, ОВА та ОМС.

1. У цьому документі під терміном «укриття» або «захисні споруди» маються на увазі всі об’єкти фонду захисних споруд цивільного захисту.

Методологія моніторингу

Цей звіт узагальнює результати моніторингових візитів до об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, що були проведені Секретаріатом Уповноваженого протягом третього та четвертого кварталів 2025 року. Моніторинг мав на меті оцінити фактичний стан функціонування загальнодоступних укриттів для населення, а також умови в укриттях відповідно до законодавства. Особлива увага приділялася перевірці відповідності об'єктів базовим вимогам щодо безпеки, доступності для МГН, санітарно-гігієнічних умов, технічного оснащення та інформаційної доступності для населення.

Візити здійснювалися співробітниками як центрального апарату (м. Київ), так і регіональних представництв Уповноваженого в усіх областях, підконтрольних Уряду України, відповідно до затвердженого Регламенту проведення моніторингових візитів².

Моніторинг охоплював укриття, що входять до фонду захисних споруд цивільного захисту та є доступними для загального населення, тобто тих, інформація про які внесена до застосунку «Дія» та інших інформаційних платформ, запроваджених місцевою владою відповідно до Постанови КМУ № 138 та які зазвичай можуть використовуватися громадянами у разі оголошення тривоги. Водночас моніторинг не стосувався:

- первинних (мобільних) укриттів за визначенням відповідно до Кодексу цивільного захисту України;
- укриттів у закладах освіти під час очного навчання (відповідно до Постанови КМУ № 138, такі укриття доступні лише для учасників освітнього процесу);
- інших укриттів, які використовуються установами чи підприємствами критичної інфраструктури, або такі, що мають обмежений доступ.

Для систематизації оцінювання Регламентом було затверджено форми звітів для оцінювання:

- найпростішого укриття;
- споруди подвійного призначення;
- захисної споруди (сховища або протирадіаційного укриття).

Форми включали інформацію, необхідну для ідентифікації укриття, опис загальних характеристик об'єкта, максимальну пропускну здатність та середню кількість користувачів (за оцінками балансоутримувачів), а також перелік вимог, що застосовуються до кожного типу укриття, відповідно до Наказу МВС № 579.

Враховуючи, що вимоги цього наказу щодо облаштування укриттів, особливо до найпростіших укриттів та споруд подвійного призначення, були офіційно змінені в серпні 2025 року, форми звітів були відповідно адаптовані й уточнені в процесі проведення моніторингу.

Загалом протягом звітної періоду було проведено 1066 моніторингових візитів (див. рис. 1).

² Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Регламент проведення моніторингових візитів. <https://www.ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/16122025-nakaz-4115-zi-zminami-1.pdf>

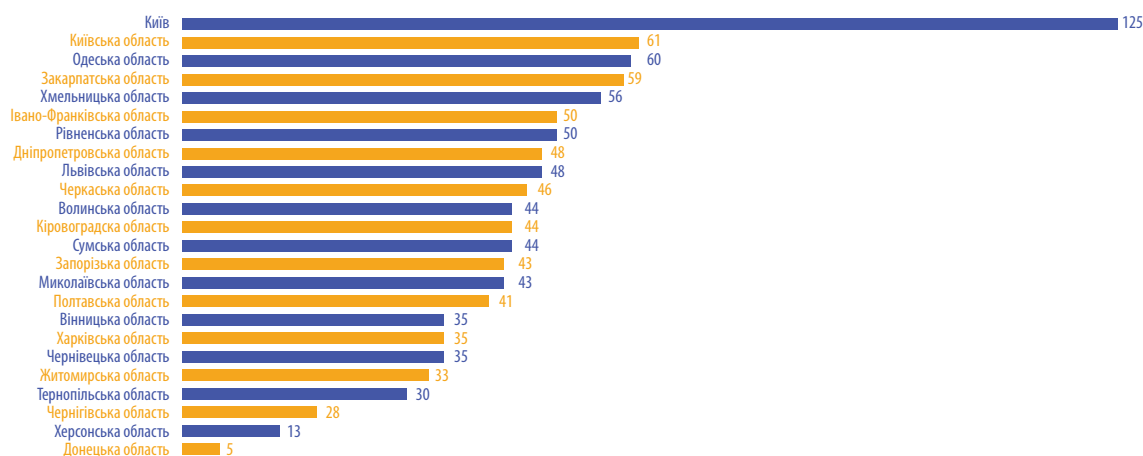

Рис. 1. Кількість моніторингових візитів, проведених Секретаріатом Уповноваженого упродовж третього та четвертого кварталів 2025 року

Результати кожного моніторингового візиту зафіксовані в **індивідуальних звітах**³, де також наведені рекомендації щодо усунення виявлених недоліків. Ці рекомендації були надіслані балансоутримувачам укр-иттів, а процес їх виконання відстежувався через пряму комунікацію між співробітниками центрального апарату та регіональних представництв Уповноваженого та балансоутримувачами.

Під час моніторингових візитів співробітники Секретаріату Уповноваженого отримували усні пояснення представників балансоутримувачів у довільній формі, які частково були зазначені у звіті. Ці матеріали не підлягали систематичному кодуванню або контент-аналізу та не є репрезентативною вибіркою позицій балансоутримувачів. Окремі цитати наведено в тексті аналітичної записки виключно як ілюстративний матеріал для відображення типових проблем, задокументованих під час аналізу даних моніторингових форм.

Методологічні обмеження моніторингу

1. Оцінювання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту здійснювалося з орієнтацією на їхню фактичну готовність до використання населенням під час повітряної тривоги, а не як повноцінний технічний або інженерний аудит. Співробітники Секретаріату Уповноваженого зосереджувалися передусім на ключових параметрах безпеки, доступності, санітарних умовах і можливості перебування людей у приміщенні. Відповідно, оцінка не передбачала детальної перевірки всієї проектної документації, лабораторних аналізів, конструктивних розрахунків, інженерних мереж або повної відповідності кожній нормі, визначеній у Наказі МВС № 579 чи ДБН.
2. Моніторингові візити проводилися в усіх областях, підконтрольних Уряду України, однак вибір конкретних об'єктів не мав характеру репрезентативної вибірки.
3. Попри використання стандартизованих шаблонів звітів для різних типів укриттів, оцінювання окремих параметрів, зокрема тих, що стосуються найпростіших укриттів, містить елемент суб'єктивного судження.
4. Рекомендації надавалися балансоутримувачам із подальшою комунікацією з боку співробітників Секретаріату Уповноваженого. Водночас під час третього та четвертого кварталів моніторинг не передбачав системної повторної перевірки всіх об'єктів у короткі строки після надання рекомендацій. Таким чином, рівень фактичного усунення порушень міг відрізнятись від задекларованого.

3. Секретаріат Уповноваженого. Результати моніторингу об'єктів цивільного захисту. <https://ombudsman.gov.ua/uk/rezultati-monitoringu-obyektiv-civilnogo-zahistu>

**Правове
регулювання
та наявний фонд
захисних споруд**

Загальна характеристика нормативно-правової бази

Кодекс цивільного захисту України визначає об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту як один із базових інструментів реалізації державної політики у сфері цивільного захисту населення.

Нормативно-правова база, що регулює питання створення, облаштування та функціонування укриттів, є досить розгалуженою та включає значну кількість законів, підзаконних актів і технічних норм. Водночас її розвиток тривалий час мав інерційний характер і не супроводжувався системним переглядом практичної придатності. Значна частина чинних норм була адаптована з радянських або сформована за відсутності актуальних безпекових загроз такого масштабу, у зв'язку з чим їхня ефективність не була належним чином перевірена на практиці.

Повномасштабне вторгнення РФ у 2022 році актуалізувало потребу у масовому використанні укриттів і виявило суттєві розриви між формальними нормами та їхньою фактичною імплементацією. У відповідь на ці виклики законодавство почало активно оновлюватися та доповнюватися. Однак цей процес має переважно реактивний і фрагментарний характер. Відсутність цілісного підходу, узгодженості між різними нормативними актами та належної оцінки впроваджуваності нових вимог призводить до накопичення регуляторних суперечностей та ускладнює їх практичну реалізацію, насамперед на рівні органів місцевого самоврядування та балансоутримувачів.

Серед ключових документів, що регулюють вимоги до облаштування та функціонування укриттів, варто виділити Кодекс цивільного захисту України, Постанови КМУ № 138 та Постанови КМУ № 535, Наказ МВС № 579, а також ДБН В.2.2-5:2023. Крім того, важливим документом є Стратегія розвитку фонду захисних споруд цивільного захисту на період до 2034 року та відповідний операційний план.

**Перелік основних нормативних
актів включає**

1. Кодекс цивільного захисту України.
2. Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності».
3. Закон України від 5 листопада 2009 року № 1704-VI «Про будівельні норми».
4. Закон України від 20 травня 1999 року № 687-XIV «Про архітектурну діяльність».
5. Закон України від 15 січня 2015 року № 124-VIII «Про технічні регламенти та оцінку відповідності».
6. Закон України від 10 лютого 2026 року № 4778-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки».
7. Закон України від 9 січня 2025 року № 4200-IX «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо запровадження відповідальності за порушення вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту».
8. Постанова КМУ від 9 січня 2014 року № 6 «Про затвердження переліку об'єктів, проектна документація на будівництво яких повинна включати розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту».
9. Постанова КМУ від 10 березня 2017 року № 138 «Деякі питання використання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту».
10. Постанова КМУ від 12 травня 2023 року № 488 «Деякі питання проведення технічної інвентаризації».
11. Постанова КМУ від 26 травня 2023 року № 535 «Про затвердження Технічного регламенту засобів цивільного захисту».
12. Наказ МВС від 9 липня 2018 року № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».
13. ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту».
14. ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».
15. Розпорядження КМУ від 4 березня 2025 року № 183-р «Про схвалення Стратегії розвитку фонду захисних споруд цивільного захисту на період до 2034 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації».

Типологія об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту відповідно до Кодексу цивільного захисту України

Кодекс цивільного захисту України визначає п'ять категорій захисних споруд, які відрізняються рівнем інженерного захисту та життєзабезпечення, залежно від потенційних загроз і тривалості перебування людей у них.

Сховище — це герметична споруда, в якій створені умови для перебування людей та їх захисту протягом певного часу (не менше 48 годин) шляхом виключення або зменшення прогнозованого впливу небезпечних чинників, що можуть виникнути внаслідок надзвичайної ситуації, застосування зброї масового ураження та звичайних засобів ураження під час воєнних (бойових) дій та/або терористичних актів.

Протирадіаційне укриття — це негерметична споруда, в якій створені умови для перебування людей та їх захисту протягом певного часу (не менше 48 годин) шляхом зменшення прогнозованого впливу небезпечних чинників, які можуть виникнути внаслідок надзвичайної ситуації, та іонізуючого опромінення у разі радіаційної аварії і радіоактивного забруднення місцевості та непрямої дії звичайних засобів ураження під час воєнних (бойових) дій та/або терористичних актів.

Споруда подвійного призначення — це будівлі, споруди чи їх окремі частини, призначені для використання за основним функціональним призначенням з метою забезпечення суспільних або господарських потреб, а також мають відповідні захисні властивості та спроектовані, побудовані або пристосовані таким чином, щоб забезпечити умови для тимчасового перебування людей у разі виникнення небезпеки їх життя та здоров'ю під час надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів.

Найпростіше укриття — це цокольне або підвальне приміщення, інша споруда підземного простору, в якій створені умови для тимчасового перебування людей (не менше 48 годин) у разі виникнення небезпеки їх життя та здоров'ю з метою зменшення непрямої дії звичайних засобів ураження під час воєнних (бойових) дій та/або терористичних актів.

Первинне (мобільне) укриття — це технічний виріб, у тому числі блок-модульного типу, призначений для короткострокового (до 4 годин) захисту населення на місцевості шляхом зменшення непрямої дії звичайних засобів ураження під час воєнних (бойових) дій.

Вимоги щодо утримання, облаштування та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту визначаються насамперед Наказом МВС № 579, а також ДБН В.2.2-5:2023 та постановою КМУ № 138.

Слід зазначити, що у серпні 2025 року Наказ МВС № 579 зазнав суттєвих змін: зокрема, низку обов'язкових вимог до споруд подвійного призначення і найпростіших укриттів було скасовано або переформульовано у рекомендації балансоутримувачам. Детальніше законодавчі вимоги й окремі аспекти щодо їх суперечливості або неконкретності представлені у розділі з результатами моніторингу.

Наявний фонд захисних споруд цивільного захисту

За даними ДСНС, на початок 2026 року в Україні налічувалося 66 574 укриттів різних типів (див. рис. 2). Більшість становили найпростіші укриття (43 015), значно менше — протирадіаційні укриття (16 128) та сховища (6731). Споруди подвійного призначення (163 об'єкти) зосереджені здебільшого в містах із метрополітенем, первинні (мобільні) укриття (537) — у прифронтових областях. Загалом ці укриття можуть вмістити 16,5 млн осіб.

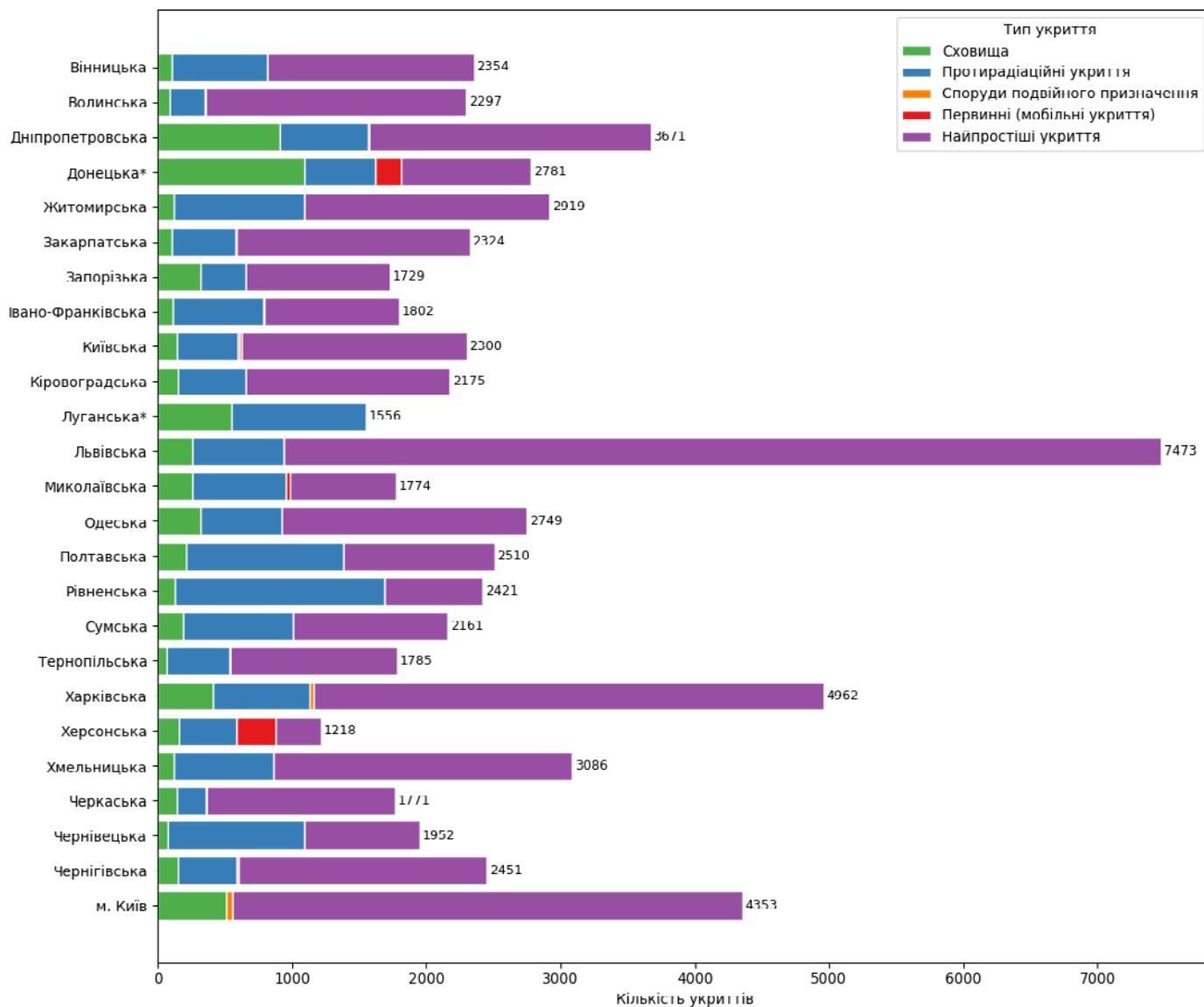

Рис. 2. Загальна кількість об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту за типом об'єкта та областю

Інституційна відповідальність і механізми контролю

Відповідно до законодавства контроль за станом готовності об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту до використання за призначенням здійснюється ДСНС та її територіальними органами. Водночас місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування також залучаються до цього процесу. Порядок проведення контролю, зокрема через комплексні, контрольні та позапланові обстеження об'єктів фонду, визначений постановою КМУ № 138 та статтею 32 Кодексу цивільного захисту України.

Балансоутримувачі несуть відповідальність за доступність, утримання та функціонування укриттів. Наказ МВС № 579 передбачає комплекс технічних і організаційних вимог, що мають забезпечити балансоутримувачі. Балансоутримувачі зобов'язані вести технічну документацію, призначати відповідальних осіб, організувати формування цивільного захисту, проводити оцінку готовності, а також повністю забезпечувати готовність і функціонування укриття.

Законом України від 9 січня 2025 року № 4200-ІХ «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо запровадження відповідальності за порушення вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту» суттєво посилено відповідальність балансоутримувачів. За незабезпечення безперешкодного доступу до укриттів передбачено штраф від 1700 до 3400 грн, за порушення вимог утримання, що призвело до неготовності укриття — від 2550 до 5100 грн, у повторних випадках — від 5100 до 8500 грн. Кримінальна відповідальність у вигляді позбавлення волі від 3 до 8 років настає у разі загибелі або тяжких тілесних ушкоджень внаслідок неналежного стану укриття.

Система обліку об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту та публікація даних про їх місцезнаходження

Основним інструментом обліку укриттів є інформаційна система «Облік та візуалізація фонду захисних споруд цивільного захисту»⁴. Вона призначена для збирання, накопичення, обробки та відображення інформації про всі захисні споруди цивільного захисту незалежно від форми власності. Адміністратором системи є ДСНС, тоді як міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування є користувачами системи та суб'єктами ведення обліку, відповідальними за внесення відповідних даних.

Постанова КМУ № 138 також передбачає інтеграцію інформаційної системи з Єдиним державним вебпорталом електронних послуг (Портал «Дія»). Зокрема, пунктом 23 Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, включення об'єктів до складу та виключення таких об'єктів з фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку, затвердженого Постановою КМУ № 138 встановлено, що інформація, внесена до системи, щоденно передається до Порталу «Дія» для подальшого відображення, зокрема й через мобільний застосунок. Відповідно до пункту 231 цієї постанови користувачі можуть переглядати на інтерактивній карті інформацію про укриття, а саме їх місцезнаходження, вид і тип споруди, площу, місткість, наявність інженерних мереж (водопостачання, вентиляції тощо), доступність для МГН, фотографії об'єкта та контактні дані відповідальної особи. Інформація також може публікуватися на порталі відкритих даних та на офіційних інформаційних ресурсах органів влади.

Територіальна доступність укриттів

Нормативну основу територіальної доступності встановлює ДБН В.2.2-5:2023, який визначає радіус пішохідної доступності залежно від типу забудови: 300 м — для багатоповерхової та висотної забудови, 500 м — для середньо- та малоповерхової. Утім, ці норми є проектними, вони регулюють розміщення захисних споруд цивільного захисту під час нового будівництва, реконструкції та капітального ремонту, але не застосовуються до наявних об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту. Для існуючих споруд законодавство не встановлює ані вимог щодо перевірки відповідності цим радіусам, ані зобов'язання усувати виявлені прогалини в територіальному покритті. Відтак норматив де-факто описує бажаний стан лише для майбутнього будівництва, тоді як реальна доступність укриттів для населення залишається поза межами систематичного нормативного регулювання.

Фізичне маркування регулюється Наказом МВС № 579: біля кожного входу має бути табличка із номером споруди, назвою балансоутримувача та інформацією про місце зберігання ключів; на вулицях — покажчики напрямку руху до найближчих укриттів.

⁴ Облік та візуалізація фонду захисних споруд цивільного захисту. <https://shelters.dsns.gov.ua/>

Доступність укриттів у навчальних закладах

Окрему проблему становлять укриття у навчальних закладах. Відповідно до Постанови КМУ № 138 шкільні укриття під час очного навчання доступні виключно для учасників освітнього процесу. Для осіб, які опиняються поблизу школи під час повітряної тривоги, такі споруди юридично недоступні під час очного процесу навчання. Водночас моніторинг виявив, що більшість шкільних укриттів узагалі відсутні як доступні для населення в застосунку «Дія», що унеможливує їх використання навіть вночі, поза освітнім процесом. Таким чином, шкільні укриття фактично випадають із публічно доступної системи захисних споруд.

Окремої уваги заслуговують рішення щодо організації освітнього процесу у так званих «підземних школах». Наприклад, у місті Харкові організовано роботу «метрошкіл» на базі станцій метрополітену, де облаштовано класи для навчання, за якими закріплені заклади середньої освіти. Також прикладом слугує будівництво закладів освіти, які повністю або частково підземні. Водночас наявні технічні вимоги до приміщень, як і до організації освітнього процесу, не можуть бути застосовані до навчання у так званих «підземних» закладах освіти. Відповідне нормативно-правове регулювання має бути здійснено для вироблення і застосування єдиних підходів до будівництва, облаштування та надання освітніх послуг у таких умовах.

Доступність для МГН

Доступність для МГН регулюється кількома рівнями нормативних актів. Загальну архітектурну основу закладає ДБН В.2.2-40:2018, який встановлює технічні параметри безбар'єрного середовища: нормативний кут нахилу пандуса 1:12, мінімальна ширина проходів і дверних прорізів, тактильне маркування, контрастне позначення сходинок і порогів, кнопки виклику персоналу. ДБН В.2.2-5:2023 конкретизує ці вимоги для захисних споруд цивільного захисту. Постанова КМУ № 138 зобов'язує враховувати потреби МГН при будівництві та реконструкції захисних споруд і вимагає відображати інформацію про доступність об'єктів у застосунку «Дія». Наказ МВС № 579 зобов'язує балансоутримувачів забезпечувати вільний доступ для МГН до входів до укриттів — зокрема через встановлення стаціонарних або переносних пандусів і трапів. Кодекс цивільного захисту України окремо передбачає доступність систем оповіщення для осіб із порушеннями зору та слуху.

З метою практичного врегулювання зазначеного питання та надання суб'єктам господарювання та органам влади прикладних інструментів для підвищення рівня доступності існуючих об'єктів фонду захисних споруд ДСНС розроблено Рекомендації щодо пристосування об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Ці рекомендації містять комплекс технічних і організаційних рішень, адаптованих до умов функціонування наявного фонду захисних споруд та спрямованих на поетапне забезпечення їх доступності⁵.

Принципова вада законодавчих норм, що регулюють доступність укриттів для маломобільних груп, полягає в тому, що вони переважно орієнтовані на нове будівництво і реконструкцію, тоді як переважна більшість укриттів — це підвали, збудовані задовго до появи будь-яких норм інклюзивності. Для цього масиву об'єктів законодавство не встановлює ані чіткого строку приведення до стандартів, ані механізму фінансування необхідних робіт.

5. Рекомендації щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту. <https://dsns.gov.ua/upload/2/2/0/1/3/5/5/rekomendaciyi.pdf>

Результати моніторингу

За результатами 1066 моніторингових візитів рекомендації щодо вдосконалення були надані для 991 об'єкта фонду захисних споруд цивільного захисту, що свідчить про наявність тих чи інших недоліків у переважній більшості перевірених об'єктів. Лише 80 укриттів не отримали жодних рекомендацій, серед яких 66 найпростіших укриттів, 12 захисних споруд (сховищ та ПРУ) і 2 споруди подвійного призначення.

Загалом у межах моніторингу було надано 3996 рекомендацій щодо поліпшення стану об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту. Захисні споруди цивільного захисту (сховища або ПРУ) отримували в середньому 4,5 типових рекомендації на один об'єкт, найпростіші укриття — близько 4 рекомендацій. Споруди подвійного призначення отримували в середньому 2 рекомендації у розрахунку на один об'єкт. За словами деяких балансоутримувачів найпростіших укриттів, розташованих у підвалах житлових будинків у м. Києві, мешканці часто віддають перевагу укриттю на станціях метрополітену, якщо вони розташовані поблизу.

Щодо регіональних відмінностей, найвищу середню кількість рекомендацій на об'єкт зафіксовано у Закарпатській області — 9,2. Серед областей, які частіше зазнають повітряних атак, найбільшу середню кількість рекомендацій отримали укриття у Херсонській (5,4), Запорізькій (4,6), Київській (4,1) та Одеській (4,1) областях (див. рис. 3).

Важливим аспектом моніторингу є не лише виявлення недоліків та надання рекомендацій, а й відстеження їх подальшого виконання балансоутримувачами. Станом на початок 2026 року, була проведена оцінка стану виконання наданих рекомендацій у регіональному розрізі (див. рис. 4).

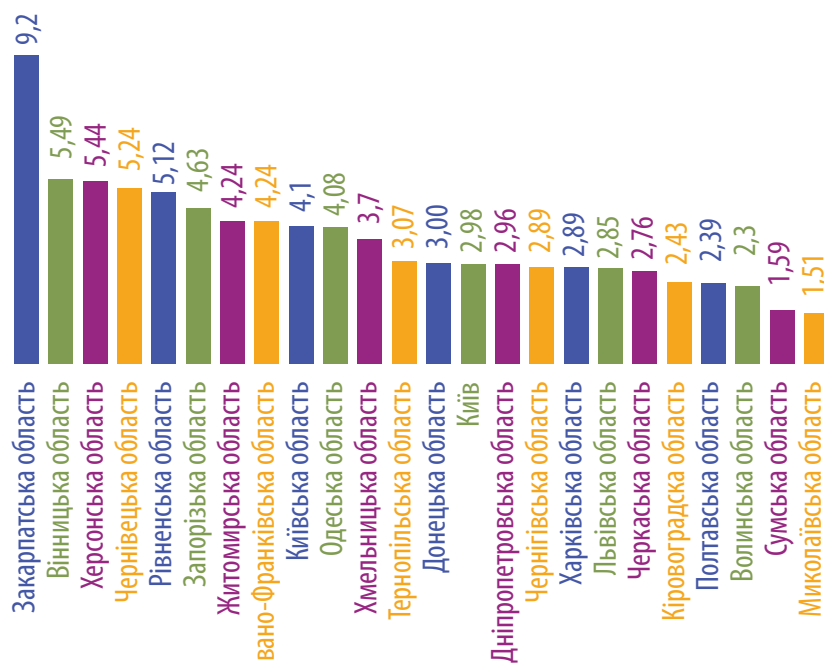

Рис. 3. Середня кількість рекомендацій на один об'єкт за областями

**Фінансування
облаштування та
утримання укриттів**

Фінансування облаштування та утримання укриттів регулюється Кодексом цивільного захисту України, Законом України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності», Постановою КМУ № 138, Наказом МВС № 579 та визначається Стратегією розвитку фонду захисних споруд цивільного захисту до 2034 року. Згідно зі Статтею 93 Кодексу цивільного захисту України заходи у сфері цивільного захисту фінансуються за кошти:

- Державного бюджету України;
- місцевих бюджетів;
- суб'єктів господарювання;
- інших не заборонених законодавством джерел.

На етапі проєктування і будівництва, відповідно до ч. 8 ст. 32 Кодексу: «Фінансування заходів щодо проєктування та будівництва об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту та пристосування інших об'єктів для укриття населення **може** здійснюватися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших юридичних осіб та інших не заборонених законодавством джерел».

Норми, що визначають питання фінансування, є рамковими, вони не розподіляють частки між учасниками, не встановлюють мінімальних зобов'язань і не визначають відповідального в разі, якщо жоден із суб'єктів добровільно не бере на себе цієї функції. Єдиний фінансовий норматив, встановлений законодавством, передбачений для об'єктів підвищеної небезпеки⁶: вони мають виділяти на заходи цивільного захисту не менше 0,5 % обсягу свого валового доходу.

Для комунальних підприємств, ОСББ, приватних підприємств, орендарів приміщень, де фактично розміщується більшість укриттів, — законодавство лише декларує «можливість» участі у фінансуванні, але не зобов'язує до неї. Водночас саме балансоутримувачі, незалежно від форми власності укриття, є відповідальними за їх приведення у готовність до використання, і вони несуть адміністративну чи кримінальну відповідальність у разі неготовності укриття чи відповідних наслідків.

⁶ Об'єкти підвищеної небезпеки визначені Законом України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» (№ 2245-III від 2001 року), і до них належать об'єкти нафтохімії, нафтопереробки, нафтобази, магістральні аміакопроводи, хімічно небезпечні об'єкти, об'єкти фармацевтичного виробництва тощо.

Питання врегулювання відповідальності таких суб'єктів, зокрема ОСББ, на законодавчому рівні опрацьовувалося під час підготовки проєкту Закону України № 11345 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки», зареєстрованого у ВРУ 17 квітня 2024 року. Зазначеним проєктом, розроблення якого було ініційовано за участю МВС та ДСНС, передбачалося, зокрема, внесення змін до Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» в частині визначення та конкретизації обов'язків і відповідальності ОСББ щодо утримання та забезпечення готовності об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту. Водночас зазначений законопроєкт не знайшов підтримки у ВРУ, у зв'язку з чим був відхилений та знятий з розгляду.

Певним кроком уперед став Закон України від 10 лютого 2026 року № 4778-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки», який зобов'язав забудовників включати захисні споруди та споруди подвійного призначення до проєктно-кошторисної документації нового будівництва. Однак ця норма стосується лише нових об'єктів і не вирішує проблему існуючого фонду захисних споруд цивільного захисту.

Державне фінансування укриттів

На сьогодні державне фінансування укриттів реалізується переважно через субвенційний механізм у галузі освіти. Наявність укриття в школі стала передумовою для повернення до очного навчання, що перетворило її на питання доступу до освіти, а не лише безпеки, і дало можливість залучити значно більше політичної уваги та бюджетних ресурсів.

У 2025 році відповідною бюджетною програмою було передбачено субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування укриттів у закладах загальної середньої освіти в обсязі 6,2 млрд грн⁷. Частка співфінансування з місцевих бюджетів становила від 5 % до 30 % залежно від індексу податкоспроможності громади. У межах публічних інвестицій було виділено 22,56 млрд грн на модернізацію матеріально-технічної бази навчальних закладів та облаштування укриттів. На 2026 рік субвенція на шкільні укриття становить 5 млрд грн⁸.

Окрім освіти, в 2025 році для об'єктів критичної інфраструктури у жовтні 2025 року КМУ виділив понад 6 млрд грн із резервного фонду на будівництво об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту у паливно-енергетичному секторі, на залізничному транспорті та в системах водопостачання⁹.

Попри фінансування укриттів у закладах освіти та об'єктах критичної інфраструктури, ці об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту, як правило, мають обмежений доступ і використовуються виключно учасниками освітнього процесу або співробітниками відповідних підприємств. Таким чином, це фінансування лише частково впливає на загальний рівень захищеності населення, оскільки не формує повноцінний публічно доступний фонд захисних споруд цивільного захисту. Державне фінансування об'єктів, що входять до загального фонду захисних споруд цивільного захисту і мають бути доступними для широкого населення, відсутнє.

7. Міністерство освіти та науки України. Субвенція на облаштування укриттів. <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzheta-zakupivli/byudzheta/2025-biudzheta/subventsii-na-2025-rik/subventsii-na-oblashtuvannia-ukryttiv>

8. Урядовий портал. Уряд затвердив правила розподілу субвенції на шкільні укриття у 2026 році. <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zatverdyl-pravyla-rozpodilu-subventsii-na-shkilni-ukryttia-u-2026-rotsi>

9. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства. Уряд профінансує заходи зі зміцнення обороноздатності держави. <https://me.gov.ua/News/Detail/657c60db-b218-4ddf-a987-f900d8c2634b?lang=uk-UA&title=ZmitsnenniaOboronozdatnosti>

Фінансування з місцевих бюджетів

Фінансування укриттів із місцевих бюджетів залежить від пріоритетів конкретної громади. ОМС мають широку дискрецію у визначенні обсягів і напрямів такого фінансування, водночас ця гнучкість не підкріплена ні мінімальними зобов'язаннями, ні уніфікованими підходами.

За наявною інформацією, лише в м. Хмельницький діє окрема програма для житлового сектору. Програма «Моє укриття» на 2024–2026 роки¹⁰ затверджена рішенням Хмельницької міської ради і передбачає поточні ремонти та встановлення дверей з електромагнітними замками в укриттях багатоповерхівок за бюджетні кошти. Відповідальність покладено на управління житлової політики і майна міськради. ОСББ або управитель для отримання фінансування звертається до управління і надає документи, що обґрунтовують необхідність робіт. Рішення про фінансування ухвалюється за наявності коштів у бюджеті громади. В інших містах ремонт у найпростіших укриттях може фінансуватися в межах ширших місцевих програм / рішень у сфері цивільного захисту, проте пріоритет у межах цих програм надається фінансуванню укриттів у школах, медичних закладах і дитячих садках¹¹.

¹⁰ Хмельницька міська рада. Програма «Моє укриття» на 2024–2025 роки. <https://www.khm.gov.ua/uk/node/17740>

¹¹ У Запоріжжі фінансування здійснюється в межах комплексної програми «Запобігання надзвичайним ситуаціям, утримання та облаштування захисних споруд цивільного захисту, створення місцевої автоматизованої системи централізованого оповіщення» на 2022–2026 роки, яка охоплює, зокрема, капітальні ремонти укриттів. У Полтаві роботи з облаштування укриттів фінансуються через проекти капітального будівництва (понад 340 млн грн у 2022–2025 роках) без окремої цільової програми. У Києві додатково передбачено близько 133 млн грн на проектування та капітальні ремонти укриттів у закладах освіти, також без формування окремої програми для житлового сектору.

Кошти міжнародних донорів

Будівництво та облаштування укриттів в Україні підтриму низка міжнародних донорів, однак ця підтримка зосереджена переважно в секторі освіти та частково охорони здоров'я і соціальних закладах. Зокрема, укриття в закладах освіти фінансувалися за участю ЮНІСЕФ (у партнерстві з урядом Німеччини через Банк розвитку KfW), Світового банку (у межах програми LEARN спільно з МОН та Мінфін), а також за підтримки Європейського Союзу й окремих держав, зокрема Бельгії, Швеції, Литви, Ірландії, Південної Кореї та Франції. До реалізації відповідних проєктів також долучалися міжнародні організації, зокрема Програма розвитку ООН та ЮНЕСКО. В окремих прифронтових громадах, передусім у закладах охорони здоров'я, фінансування укриттів здійснюється через Програму відновлення України III, що реалізується за підтримки Європейського інвестиційного банку¹².

Плани Уряду щодо донорського фінансування укриттів відображені у Стратегії розвитку фонду захисних споруд до 2034 року, яка передбачає загальний обсяг фінансування в 789,3 млрд грн. З них лише 81,2 млрд грн є коштами державного бюджету, тоді як переважна частина — 642,5 млрд грн (14,69 млрд євро) — має надійти від Коаліції укриттів цивільного захисту для України. Фінансування розподілене на три етапи: 151,1 млрд грн у 2025–2027 роках, 181,6 млрд грн у 2028–2030 роках і 456,6 млрд грн у 2031–2034 роках.

У травні 2025 року Уряд України спільно з Урядом Фінляндської Республіки ініціювали створення Коаліції укриттів цивільного захисту для України. У листопаді 2025 року МВС та відповідні відомства Фінляндської Республіки, Королівства Бельгія, Ірландії, Литовської Республіки та Королівства Швеція підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо її створення. Упродовж короткого часу Коаліція розширилася завдяки новим країнам-партнерам. До неї приєдналися Швейцарська Конфедерація, Словацька Республіка, Грецька Республіка, Чеська Республіка й Австрійська Республіка. Також налагоджено взаємодію з міжнародними організаціями, державами-партнерами й агентствами розвитку, які мають досвід у сфері цивільного захисту. Сформовано початковий фінансовий ресурс Коаліції в обсязі 22 млн євро, який спрямовується на фінансування проєктів зі створення та модернізації захисних споруд цивільного захисту в Україні. У межах діяльності Коаліції вже проведено аналіз понад ста проєктів будівництва захисних споруд і погоджено спорудження 7 об'єктів у Сумській, Чернігівській, Миколаївській, Дніпропетровській, Одеській та Херсонській областях¹³.

Ця Коаліція функціонує як міжнародна платформа координації донорської допомоги, спрямованої на будівництво нових захисних споруд і споруд подвійного призначення, модернізацію існуючих захисних споруд, а також розвиток мобільних (модульних) рішень відповідно до визначених державою пріоритетів та у взаємозв'язку зі Стратегією розвитку фонду захисних споруд цивільного захисту до 2034 року. Ключовим фінансовим інструментом у межах Коаліції визначено, зокрема, механізми Європейського Союзу (програма «Ukraine Facility»), при цьому передбачено можливість залучення донорів через інші інструменти підтримки.

¹² Ще 23 проєкти відібрано для фінансування в межах Програми відновлення України III (транш В). Міністерство розвитку громад та територій. <https://mindev.gov.ua/news/shche-21-proiekt-vidibrano-dlia-finansuvannia-v-mezhakh-prohramy-vidnovlennia-ukrainy-iii-transh-v>

¹³ Міжнародна коаліція укриттів цивільного захисту працює: затверджено 7 проєктів зі зведення та модернізації укриттів. <https://dsns.gov.ua/news/ostanni-novini/miznarodna-koaliciia-ukrittiv-civilinogo-zaxistu-praciuje-zatverdzeno-7-proiektiv-zi-zvedennia-ta-modernizaciyi-ukrittiv>

Прогалини у фінансуванні публічно доступних укриттів

Найбільша структурна прогалина системи фінансування стосується укриттів поза системою освіти та критичної інфраструктури, тобто тих об'єктів, якими фактично може користуватися населення під час тривоги.

Кодекс цивільного захисту України встановлює, що утримання укриттів здійснюють їхні власники, користувачі або юридичні особи, на балансі яких вони перебувають, за власні кошти. Водночас жодна норма не встановлює мінімального обсягу таких витрат, не визначає критеріїв достатності фінансування і не передбачає механізму державної підтримки для балансоутримувачів, які не мають власних ресурсів. Для приватних підприємств, комерційних організацій та ОСББ це створює ситуацію, коли утримання укриття є юридичним обов'язком, але не підкріплене ані нормативом витрат, ані правом на компенсацію.

Особливо гострою є ця проблема у секторі багатоквартирного житла. Підвальні приміщення в таких будинках юридично належать співвласникам, а управління ними здійснюється через ОСББ або керуючі компанії. Саме на них фактично покладається обов'язок утримання укриттів, без нормативу витрат, без права на компенсацію і без будь-яких інструментів фінансової підтримки чи стимулювання. Для ОСББ, які формуються переважно з внесків мешканців, це означає, що публічна функція захисту населення фінансується з приватних коштів співвласників. Результатом є ситуація, коли утримання укриття є юридичним обов'язком, але не підкріплене ані нормативом витрат, ані правом на підтримку, ані реальною відповідальністю за невиконання.

«Ми не маємо фінансування прямого, цільового на утримання сховищ чи найпростіших укриттів. Тариф на оплату комунальних послуг не включає жодної копійки на утримання укриття», - фахівець з питань цивільного захисту керуючої компанії, відповідальної за утримання понад ста укриттів в одному з районів м. Києва.

Підсумком є те, що значна частина найпростіших укриттів, підвалів у житлових будинках, установах і на підприємствах, утримується або формально, або не утримується взагалі. Держава вважає це справою балансоутримувача. Балансоутримувач часто не має ані ресурсів, ані законодавчого підґрунтя для отримання підтримки. Місцева влада переважно фінансує те, що розглядає як свою пряму відповідальність, тобто комунальні заклади, але не втручається у сферу приватних і колективних власників.

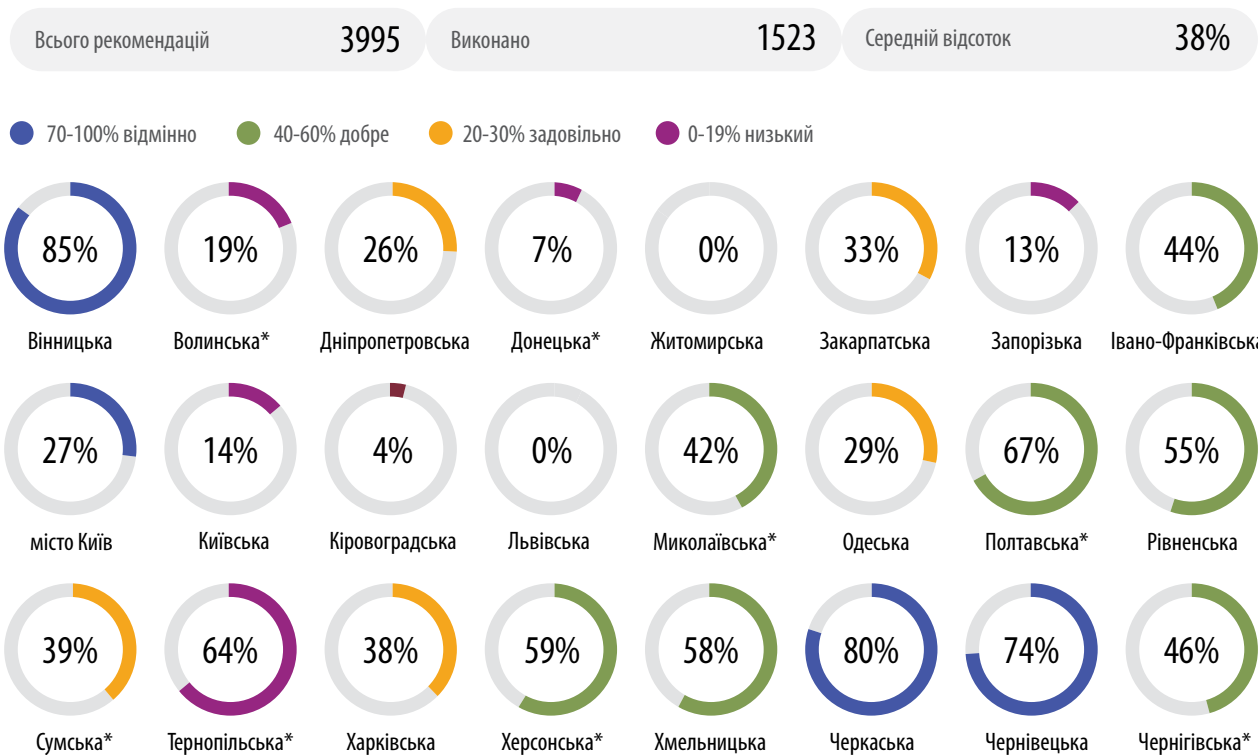

Рис. 4. Стан виконання рекомендацій, наданих Секретаріатом Уповноваженого, на початок 2026 року, за областями

* У цих областях загальна кількість наданих рекомендацій менше 100, тому порівнювати відсотки слід обережно: Волинська (19 виконаних із 99 наданих рекомендацій), Донецька (1 з 15), Миколаївська (27 з 65), Полтавська (66 з 98), Сумська (27 з 70), Тернопільська (59 з 92), Херсонська (44 з 74) та Чернігівська (24 з 52) області.

Фактична функціональність укриттів

У межах цього аналізу **нефункціонуючими** вважалися об'єкти, які, попри наявність їхніх адрес на порталі «Дія» та на інших публічно доступних інформаційних ресурсах, на момент моніторингового візиту не могли використовуватися за призначенням.

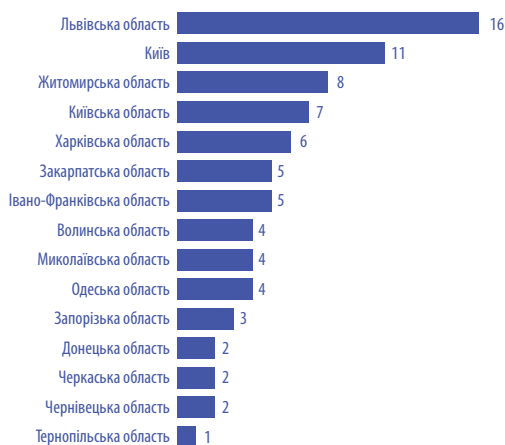

Рис. 5. Розподіл нефункціонуючих укриттів за областями

Загалом серед перевірених об'єктів **8 % (80 із 1066 споруд) фактично не функціонували**. Із них 7 — захисні споруди цивільного захисту, а решта — найпростіші укриття. Серед об'єктів, щодо яких в індивідуальних звітах зазначалися причини нефункціонування, найчастіше фіксувалися такі: невідповідність фактичної наявності укриття інформації, зазначеній за адресою, аварійний стан споруди або поточне проведення ремонтних робіт. Найбільше таких укриттів було виявлено у Львівській області, м. Києві, Житомирській, Київській та Харківській областях (див. рис. 5.)

Наявність укриттів, що фактично не функціонують, але відображаються як доступні для використання, свідчить або про неподання балансоутримувачем інформації, що укриття на реконструкції, або про несвоєчасне оновлення інформації з боку суб'єкта ведення обліку. У випадках, коли укриття тимчасово не функціонує, зокрема у зв'язку з проведенням ремонтних робіт, балансоутримувач зобов'язаний своєчасно повідомити про зміну статусу об'єкта органи, які ведуть облік фонду захисних споруд (органи місцевого самоврядування або відповідні органи державної влади), для подальшого внесення змін до інформаційної системи ДСНС. З цієї системи дані автоматично передаються до публічних сервісів, зокрема до застосунку «Дія».

Окремо слід відзначити розбіжності між даними про доступні укриття на порталі «Дія» та на інформаційних ресурсах місцевих органів влади. Законодавство допускає використання місцевих порталів для поширення такої інформації, однак існує технічна асиметрія: якщо «Дія» оновлюється автоматично, то інші ресурси потребують ручного оновлення, що створює ризик неактуальних або суперечливих даних.

Сховища та ПРУ

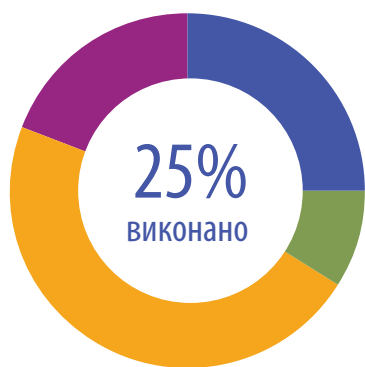
У рамках проведеного моніторингу Секретаріатом Уповноваженого було оцінено стан 266 захисних споруд цивільного захисту, до яких входили сховища та ПРУ.

Більшість рекомендацій, наданих Секретаріатом Уповноваженого, стосувалися доступності для МГН, запасів харчування та води, засобів надання першої медичної допомоги, табличок або покажчиків напрямку руху, а також засобів пожежогасіння (див. рис. 6).

Рис. 6. Розподіл рекомендацій за основними напрямками невідповідності вимогам, від кількості сховищ та ПРУ, що отримали рекомендації

Доступність для МГН.

Виконано 25%
Виконано частково 9%
Виконується 47%
Не виконано 19%

Рис. 7. Стан виконання рекомендацій за типовими категоріями. Доступність для МГН

За результатами, 101 з 266 перевірених захисних споруд отримали рекомендації щодо забезпечення доступності для МГН.

Виявлені бар'єри мають типовий характер. Вхід до підвалу або сховища розташований нижче рівня землі й передбачає спуск крутими та вузькими сходами, нерідко з перепадом висот у метр і більше. Ширина сходового маршру та дверних прорізів не відповідає нормативу для крісел колісних. Перед входом відсутній простір для маневрування. Порогів і перепадів рівня підлоги всередині укриття, як правило, декілька. Тактильне маркування, контрастне позначення сходинок і кнопки виклику чергового відсутні. Навіть якщо людина фізично здатна подолати вхід із сторонньою допомогою, рух усередині укриття для особи на кріслі колісному залишається вкрай ускладненим.

Слід зазначити, що моніторинг Секретаріату Уповноваженого не передбачав повного технічного аудиту доступності відповідно до всіх вимог ДБН В.2.2-40:2018. Оцінювалася базова фізична доступність — передусім можливість самостійного або з мінімальною допомогою потрапляння до укриття для особи з обмеженими можливостями пересування.

Найпоширенішою відповіддю балансоутримувачів щодо усунення цієї проблеми була **«технічна неможливість забезпечення безбар'єрності»**. Такі пояснення переважно пов'язуються з конструктивними особливостями існуючих споруд, зокрема вузькими та крутими сходовими клітинами, обмеженим простором перед входами та відсутністю можливості встановлення пандусів відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018. У низці випадків також зазначалося, що облаштування стаціонарних пандусів може ускладнити евакуацію або зменшити пропускну спроможність входів до укриттів.

Менша частина балансоутримувачів повідомляла про **розгляд можливостей покращення доступності** захисних споруд. Станом на лютий 2026 року в кількох випадках було розпочато підготовку проектно-конструкторської документації щодо облаштування елементів безбар'єрності. Для реалізації таких заходів у двох випадках зазначалося про залучення фінансування міжнародних донорських організацій (в обох випадках укриття розташовувалися в будівлях закладів професійної освіти). Водночас більша частина балансоутримувачів посилаються на **обмежені фінансові ресурси як на ключовий фактор**, що стримує реалізацію відповідних заходів.

Деякі балансоутримувачі також повідомили про **компромисні компенсаторні заходи**, спрямовані на покращення доступності укриттів. Зокрема, ідеться про встановлення відкидних апарелей або мобільних пандусів на входах, облаштування дерев'яних або металевих трапів для подолання порогів і сходів, кнопки для зв'язку з черговим по укриттю, а також передбачення необхідної кількості місць для розміщення маломобільних осіб у приміщеннях укриттів.

«Можливості покращення доступності розглядаються, однак реалізація обмежується фінансовими ресурсами та занадто складними технічними рішеннями», — майстер ділянки, відповідальний за утримання укриття.

Стан виконання рекомендацій у частині доступності для МГН зображено на рис. 7.

Запас продуктів харчування та води.

Виконано 58%
Виконано частково 4%
Виконується 31%
Не виконано 7%

Рис. 8. Стан виконання рекомендацій за типовими категоріями. Запас продуктів харчування та води.

У захисних спорудах цивільного захисту, що взяли участь у моніторингу, питання наявності питної води в укриттях загалом було вирішене через підключення до системи водопостачання. Лише в одному випадку було надано рекомендацію щодо забезпечення сховища питною водою у зв'язку з тим, що на момент моніторингового візиту система водопостачання перебувала на ремонті. Водночас слід зазначити, що моніторинг не передбачав лабораторні перевірки якості води для пиття з центрального водопостачання.

«Запаси продуктів не формуються через відсутність ресурсів, а воду фактично неможливо зберігати. Вона «цвіте» і стає непридатною», — особа, відповідальна за утримання укриття.

Попри те, що на практиці особи, які укриваються, зазвичай самостійно забезпечують себе водою та харчуванням, нормативна база передбачає також наявність резервних запасів у захисних спорудах. За результатами моніторингу 91 із 266 сховищ і ПРУ отримали рекомендації щодо забезпечення питною водою та формування або оновлення запасів продуктів харчування. У більшості випадків ці рекомендації стосувалися саме продовольчого запасу.

Щодо **запасу продовольства**, нормативне регулювання цього питання залишається відносно загальним і не конкретизованим. З одного боку, «забезпечити необхідний запас продуктів харчування» належить до заходів приведення її у готовність до використання за призначенням відповідно до вимог Наказу МВС № 579. З другого боку, цей же наказ вказує, що «населення, яке підлягає укриттю, прибуває до споруд фонду захисних споруд із засобами індивідуального захисту, дводобовим запасом продуктів у поліетиленовій упаковці (якщо їх закладення не передбачено в таких спорудах), а також найбільш необхідними речами». Нормативні акти не визначають конкретного переліку продуктів або їхніх кількісних параметрів, що мають зберігатися у захисних спорудах. Їхня наявність розглядається як резервний ресурс на випадок тривалого перебування людей у захисній споруді цивільного захисту, водночас у поточних умовах вони, як правило, не використовуються.

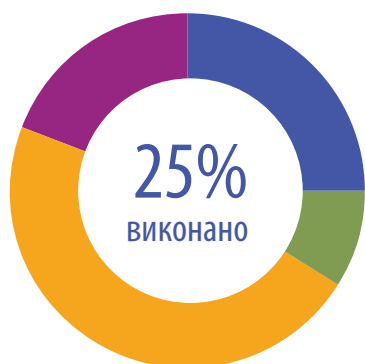
Для захисних споруд цивільного захисту встановлено також окремі технічні вимоги до організації зберігання продовольства. Зокрема, передбачається наявність окремих приміщень або комор для зберігання продуктів, обладнаних вентиляцією, стелажми, а також засобами захисту від гризунів. У спорудах місткістю понад 150 осіб може створюватися окрема ланка, відповідальна за організацію зберігання та видачі продуктів. Важливим організаційним аспектом є формування та дотримання графіків оновлення запасів продовольства, що дає можливість уникнути псування або втрати придатності продуктів.

Результати моніторингу свідчать, що переважна більшість об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, які отримали відповідні рекомендації, не мали сформованих запасів продуктів харчування у достатньому обсязі. У поодиноких випадках продукти були наявні, але мали прострочений термін придатності.

Щодо виконання наданих рекомендацій, станом на лютий 2026 року лише 20 об'єктів повідомили про їх повне виконання. У більшості випадків балансоутримувачі повідомляють, що вони перебувають у процесі виконання цієї рекомендації без зазначення конкретних строків. Частина посилається на об'єктивні обмеження — відсутність у межах існуючої споруди придатних умов для зберігання продуктів, що є характерним для підвальних приміщень із підвищеною вологістю або без окремих комор.

Нормативні вимоги щодо забезпечення захисних споруд **питною водою** визначені, зокрема, ДБН В.2.2-5:2023 та Наказом МВС № 579. Ці документи передбачають, що сховища та ПРУ мають бути підключені до систем водопостачання, мати аварійну систему водопостачання, встановлені проточні баки (ємності) для питної води з розрахунку 2 літри на особу, а також встановлюють вимоги до якості й умов зберігання води, щоби вона була питною. Прямі вимоги щодо наявності бутильованої питної води в укриттях немає. Стан виконання рекомендацій у частині продуктів харчування та води зображено на рис. 8.

Аптечка.

Виконано 25%
Виконано частково 9%
Виконується 47%
Не виконано 19%

Рис. 9. Стан виконання рекомендацій за типовими категоріями. Аптечки

Відповідно до Наказу МВС № 579 усі захисні споруди мають бути оснащені засобами надання домедичної допомоги. Склад аптечки визначений Додатком 21 до цього наказу і передбачає стандартизований комплект із ключовими засобами для екстреної допомоги. Аптечки мають бути чітко марковані медичним знаком, розміщені у загальнодоступному місці та перебувати під контролем призначеної відповідальної особи, яка щоквартально перевіряє комплектність і терміни придатності медикаментів.

За результатами моніторингу, 53 із 266 перевірених захисних споруд цивільного захисту отримали рекомендації щодо забезпечення або доукомплектування аптечок. Порушення вимог виявлялися у трьох характерних формах.

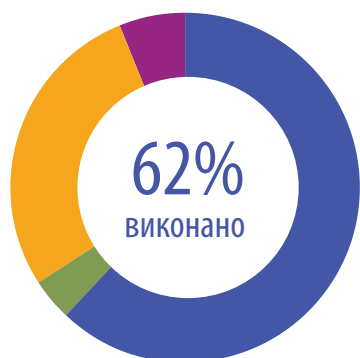
Найпоширенішою була формальна наявність аптечки при невідповідності її складу вимогам, визначеним у додатку 21 до Наказу МВС № 579.

Другою проблемою була **недоступність аптечки**: медичні засоби зберігалися в окремих закритих приміщеннях адміністрації або чергового, а не у головному приміщенні укриття у відкритому доступі. Балансоутримувачі, як правило, пояснюють це попереднім досвідом крадіжок або псування медикаментів, що є обґрунтованою практичною проблемою. Однак аптечка, яку неможливо дістати під час тривоги без ключа від окремого кабінету, не виконує свого призначення.

Третьою проблемою була **відсутність контролю термінів придатності**: медикаменти не проходять регулярних перевірок, і прострочені ліки в аптечках є поширеним явищем. Вимога щоквартальної перевірки, передбачена наказом № 579, на практиці системно не виконується.

Станом на лютий 2026 року лише 15 укриттів із тих, що отримали рекомендації щодо аптечок, підтвердили їх повне виконання; 36 перебувають у процесі виконання. Стан виконання рекомендацій у частині засобів надання першої домедичної допомоги зображено на рис. 9.

Навігація.

Виконано 62%
Виконано частково 4%
Виконується 28%
Не виконано 6%

Рис. 10. Стан виконання рекомендацій за типовими категоріями. Таблички та вказівники

Вимоги до покажчиків і табличок для позначення захисних споруд цивільного захисту регламентуються наказом МВС № 579 та ДБН В.2.2-5:2023. Для сховищ і ПРУ встановлюються таблички розміром 60 × 50 см із зазначенням номера споруди, балансоутримувача, місця зберігання ключів та контактних даних відповідальної особи, із розміщенням міжнародного знаку цивільної оборони — блакитного рівностороннього трикутника на помаранчевому фоні.

Вимоги щодо таблички з позначення захисної споруди або покажчиків отримали 51 з 266 сховищ та ПРУ.

Серед зафіксованих рекомендацій переважають два типи: **встановлення вуличних покажчиків маршруту руху** до укриття та **розміщення інформаційної таблички** безпосередньо біля входу із зазначенням номера захисної споруди, назви балансоутримувача, місця зберігання ключів і контактних даних відповідальної особи відповідно до вимог Наказу МВС № 579.

Рекомендації щодо навігації та інформаційного позначення укриттів є одними із найбільш виконуваних порівняно з іншими категоріями. Це пояснюється відносною простотою та невисокою вартістю відповідних заходів. Стан виконання рекомендацій в частині навігації до укриття зображено на рис. 10.

Засоби пожежогасіння.

Відповідно до Наказу МВС України № 579 кожний об'єкт фонду захисних споруд цивільного захисту має бути оснащений аварійно-рятувальним інструментом і первинними засобами пожежогасіння. Відсутність цих елементів або їхня недоступність перетворює укриття на потенційно небезпечну зону у разі завалів або пожежі, що особливо критично під час надзвичайних ситуацій.

«Там є відро з піском і лопата — вже один раз звідси їх вкрали. Двері до санвузла нам просто виламали. Ми встановили електронний замок, але під час тривалих відключень світла акумулятора не вистачає, двері залишаються відчиненими, і в укритті може перебувати будь-хто, і ми не можемо поставити сюди цілодобову охорону», — особа, відповідальна за утримання об'єкта фонду захисних споруд цивільного захисту.

Рекомендації щодо забезпечення або необхідності правильного зберігання засобів пожежогасіння отримали 44 з 266 захисних споруд цивільного захисту. Основною проблемою було неправильне зберігання: часто інструмент розміщується у зачинених на ключ підсобних приміщеннях або коморах, недоступних під час тривоги. Окрім доступності, рекомендації також надавалися щодо справності інструменту, наявності й обслуговування вогнегасників. З 44 укриттів, що отримали відповідні рекомендації, лише 7 виконали їх.

Технічний та санітарний стан укриттів: ремонт, прибирання, усунення надмірної вологості тощо.

З 266 сховищ і ПРУ, що були відвідані в межах моніторингу, 23 отримали рекомендації, пов'язані з необхідністю суттєвого розхламлення, 19 — ремонту, 17 — санітарно-гігієнічних заходів. Частково рекомендації щодо ремонту також включали інженерні системи (вентиляцію, каналізацію, гідроізоляцію та герметичність дверей). Водночас ці аспекти не були предметом детальної технічної перевірки в межах моніторингу, тому відповідні висновки мають обмежений характер.

Найпоширенішою категорією є рекомендації щодо розхламлення або прибирання. Щодо поточного або відновлювального ремонту, рекомендації стосувалися усунення пошкоджень стін і стель, ліквідації обсипання будівельних матеріалів, ремонт підлог, дверей і герметизуючих замків. Окремою групою проблем були сирість і пліснява, забруднення, несправні або відсутні санвузли.

Щодо виконання рекомендацій, переважна більшість рекомендацій була не виконана або знаходяться у процесі виконання без конкретного строку щодо завершення робіт. Ключовим стримуючим фактором у переважній більшості випадків є брак фінансування: балансоутримувачі визнають необхідність робіт, але не мають коштів на їх реалізацію.

Окрім описаних вище категорій, моніторинг фіксував також рекомендації щодо інших аспектів готовності захисних споруд цивільного захисту — зокрема щодо **безперебійного живлення, засобів зв'язку й оповіщення, меблів.**

Загалом результати моніторингу сховищ і ПРУ свідчать про те, що навіть найзахищеніша і найбільш нормативно врегульована категорія фонду має прогалини у готовності до реального використання. Частка повністю виконаних рекомендацій залишається низькою в усіх категоріях, що підтверджує: без зміни ресурсного забезпечення та механізмів відповідальності стан укриттів навряд чи суттєво покращиться.

Споруди подвійного призначення

У межах моніторингу було відвідано 22 споруди подвійного призначення. Переважну більшість із них становлять станції київського метрополітену, найбільш розгалуженої й добре організованої мережі публічно доступних укриттів у країні.

Споруди подвійного призначення отримували в середньому 2 рекомендації на об'єкт — утричі менше, ніж сховища та ПРУ. Це пояснюється двома факторами: значно вужчим переліком нормативних вимог після змін, внесених у серпні 2025 року, та об'єктивно кращим технічним станом цих об'єктів порівняно з іншими категоріями. На відміну від підвалів житлових будинків, станції метрополітену мають відповідального інституційного балансоутримувача, постійний персонал і базову інфраструктуру. Значна частина перевірених об'єктів не отримала жодних рекомендацій.

Водночас моніторинг виявив кілька типових проблем.

Навігація поза межами власної інфраструктури. Рекомендації щодо встановлення вуличних покажчиків до станцій метро повторюються в більшості перевірених об'єктів. Відповідь комунального підприємства «Київський метрополітен» є однотипною: проводиться робота з розміщення покажчиків «на спорудах, що перебувають у господарському віданні» метрополітену.

Питна вода. На запитання щодо запасу питної води метрополітен відповідає, що на платформі встановлено питні фонтанчики, тому окремого резерву не потрібно. Це прийнятне рішення для умов нормального функціонування. Водночас фонтанчик, підключений до централізованого водопостачання, не є резервним джерелом на випадок відключення мережі під час масованого обстрілу.

Аптечки. Аптечки, включно з дефібриляторами, були в усіх перевірених об'єктах, але далеко не в усіх випадках зберігаються на платформах. У більшості випадках вони зберігаються у персоналу, а не у вільному доступі, через ризик крадіжки або псування. Метрополітен розміщує покажчики місць їхнього зберігання як компромісний захід.

Сидячі місця. Відповідь на рекомендації щодо збільшення кількості сидячих місць є однаковою: станція укомплектована з розрахунку 1 стілець на 10 осіб відповідно до нормативу. Під час реальних тривог, коли на станціях укриваються тисячі людей, цей норматив, очевидно, не відповідає фактичній потребі.

Споруди подвійного призначення, передусім станції метрополітену, є найкраще організованою частиною публічно доступного фонду укриттів. Проте їх відносна впорядкованість не означає повної готовності. Важливо зазначити, що на відміну від найпростіших укриттів, де основним аргументом проти виконання рекомендацій є брак фінансування, у спорудах подвійного призначення переважає посилання на відсутність нормативного зобов'язання.

Найпростіші укриття

Найпростіші укриття є найчисленнішою категорією фонду: 43 015 об'єктів, або дві третини від загальної кількості. Моніторинг охопив 788 об'єкти різних форм власності та призначення: заклади освіти, медичні заклади, заклади культури, гуртожитки, підвали житлових багатоквартирних будинків під управлінням ОСББ або керуючих компаній, а також приватні об'єкти, магазини, релігійні споруди тощо.

Відповідно до чинних вимог найпростіші укриття мають бути облаштовані місцями для сидіння та системою електропостачання з освітленням. У закритих приміщеннях з масовим перебуванням людей з 1 січня 2026 року набула чинності вимога щодо примусової припливної вентиляції з електроручним приводом. Водночас зміни до Наказу МВС № 579, внесені у серпні 2025 року, перевели низку раніше обов'язкових вимог до категорії рекомендацій на розсуд балансоутримувача. Це стосується водопостачання, каналізації, резервного електроживлення, засобів домедичної допомоги, засобів зв'язку й оповіщення, шанцевого інструменту.

Рекомендації Секретаріату Уповноваженого в цій частині ґрунтуються на загальних принципах готовності до тривалого перебування людей, а не на прямих нормах Наказу МВС № 579.

Доступність для МГН. Забезпечення безбар'єрного доступу є домінуючою рекомендацією, вона повторюється у переважній більшості перевірених об'єктів незалежно від регіону та типу закладу. Частина балансоутримувачів реалізує компромісні рішення: переносна дерев'яна конструкція або металевий трап, сходовий підйомник для осіб з обмеженою мобільністю, пандус із кнопкою виклику чергового. Водночас у більшості випадків рекомендації не виконуються через нестачу фінансування.

«У більшості укриттів забезпечити доступність неможливо. Потрібен не капітальний ремонт, а реконструкція», — фахівець із цивільного захисту керуючої компанії, що обслуговує житлові будинки.

Технічний стан та ремонти. Рекомендації щодо ремонтних робіт є однією з найпоширеніших категорій, але водночас найменш виконуваних. Типовий перелік рекомендацій включає: усунення пошкоджень стін і стель, ліквідацію обсіпання будівельних матеріалів, ремонт підлог, дверей, усунення сирості та плісняви, відновлення системи освітлення, ремонт санвузлів тощо. Рекомендації щодо прибирання, дезінфекції, усунення вологості та плісняви є характерними передусім для підвалів житлових будинків і старих установ.

Переважна більшість балансоутримувачів повідомили, що рекомендації перебувають у процесі виконання без зазначення конкретних строків завершення. Частина виконала найпростіші роботи власними силами: прибрали будівельне сміття, пофарбували або обробили стіни вапняковим розчином, замінили двері або відновили освітлення. Складніші роботи у більшості випадків відкладені до появи фінансових можливостей або перебувають на стадії підготовки кошторисної документації.

Підсумовуючи, найпростіші укриття є найбільш неоднорідною категорією фонду як за станом об'єктів, так і за реакцією балансоутримувачів на рекомендації. Заклади освіти і відповідальним персоналом і доступом до державних субвенцій демонструють значно кращий рівень утримання найпростіших укриттів, ніж підвали житлових будинків, де відповідальність покладена на ОСББ або керуючі компанії без належного ресурсного забезпечення.

**Висновки
та рекомендації
Секретаріату
Уповноваженого**

Найпростіші укриття є найчисленнішою категорією фонду: Результати моніторингу 1066 об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, проведеного Секретаріатом Уповноваженого у третьому та четвертому кварталах 2025 року, свідчать про наявність системних проблем у сфері функціонування публічно доступних укриттів.

Абсолютна більшість перевірених об'єктів (93 %) отримала рекомендації щодо усунення недоліків. Найкращий стан зафіксовано у спорудах подвійного призначення, зокрема у станціях метрополітену, де існує відповідальний балансоутримувач і постійний персонал, що забезпечує регулярний контроль та підтримку функціонування укриттів. Водночас найгірший стан спостерігається у найпростіших укриттях, таких як підвали житлових будинків, які перебувають під управлінням ОСББ або приватних керуючих компаній. Ці об'єкти практично не мають ресурсного забезпечення, не отримують фінансової підтримки та часто залишаються без належного контролю. Водночас сховища та ПРУ, що є основою фонду захисних споруд цивільного захисту і мали б найкраще відповідати нормативним вимогам, отримали значну кількість рекомендацій щодо поліпшення доступності для МГН, забезпечення наявності аптечок, навігації, засобів пожежогасіння та приведення приміщень до належного технічного стану. Найбільш критичною проблемою в усіх об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту залишається доступність для осіб з інвалідністю та МГН, що є одночасно найпоширенішим і найменш вирішуваним викликом у сфері функціонування публічно доступних захисних споруд цивільного захисту.

Законодавче середовище у сфері захисних споруд розгалужене, однак внутрішньо неузгоджене. Вимоги до укриттів розпорошені між Наказом МВС № 579, державними будівельними нормами В.2.2-5:2023 та В.2.2-40:2018, а також Постановою КМУ № 138. Жоден із цих нормативних актів не є вичерпним і не охоплює всіх аспектів функціонування укриттів. Крім того, зміни до Наказу № 579, внесені у серпні 2025 року, фактично послабили вимоги до найпростіших укриттів: низку раніше обов'язкових норм щодо водопостачання, аптечок, засобів зв'язку та шанцевого інструменту переведено у категорію рекомендацій, що залишає балансоутримувачам свободу вибору. Відповідальність за стан об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту покладено на балансоутримувачів, проте при цьому відсутні встановлені фінансові нормативи та механізми державної підтримки. Посилення кримінальної та адміністративної відповідальності у 2025 році не усуває структурного протиріччя: балансоутримувачі фактично несуть відповідальність за наслідки системного недофінансування.

Фінансування укриттів державою зосереджене майже виключно у секторі освіти та критичної інфраструктури, тоді як публічно доступні об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту, якими користується населення під час тривоги, залишаються без системного державного фінансування. Найпростіші укриття у житловому секторі, що становлять значну частину фонду, утримуються виключно за власні кошти ОСББ або приватних балансоутримувачів, без встановленого мінімального нормативу витрат і без можливості отримання бюджетної підтримки. Стратегія розвитку фонду захисних споруд до 2034 року передбачає понад 81 % фінансування від міжнародної коаліції без юридично зобов'язуючих гарантій, що робить більшість стратегічних планів гіпотетичними та залежними від зовнішніх чинників. Практика облаштування просторів подвійного призначення у підвалах житлових будинків не є поширеною.

Враховуючи зазначене, основними проблемами, що потребують невідкладного вирішення, є недостатнє ресурсне забезпечення та відсутність фінансових нормативів для найпростіших укриттів, нерегульоване та розпорошене законодавство, обмежена доступність укриттів для осіб з інвалідністю та МГН, відсутність системного державного фінансування укриттів, що мають бути доступними для загального населення, а також надмірна залежність стратегічних планів розвитку фонду від міжнародної допомоги.

Рекомендації

1. Міністерству внутрішніх справ України та Державній службі України з надзвичайних ситуацій

- Опрацювати питання узгодженості вимог Наказу МВС № 579 з положеннями Постанови КМУ № 138, державними будівельними нормами та іншими нормативно-правовими актами, а також оцінити можливість оптимізації та спрощення викладення вимог до об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту.
- Розробити та запровадити спрощений навчальний формат для балансоутримувачів найпростіших укриттів, насамперед ОСББ, управляючих компаній тощо. Як мінімум, забезпечити безкоштовний онлайн-курс із практичними алгоритмами дій, чіткий методичний посібник, а також просту пам'ятку з переліком мінімальних вимог для кожного типу укриття.
- Опрацювати питання інформування громадськості про результати проведення заходів контролю за станом готовності об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту та вжити заходів щодо висвітлення узагальненої інформації про їх результати на офіційних вебресурсах.
- Провести системний перегляд нормативної бази у сфері створення, облаштування та утримання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту з метою її консолідації та спрощення.

2. Міністерству освіти і науки України, Міністерству розвитку громад та територій України (із залученням Державної служби України з надзвичайних ситуацій)

- Переглянути Порядок, затверджений постановою КМУ № 138, у частині обмеження доступу до укриттів закладів освіти виключно учасниками освітнього процесу під час очного навчання, передбачивши можливість їх використання населенням поза навчальним часом. Зокрема, опрацювати механізми забезпечення доступу до таких укриттів у нічний час та у вихідні дні з урахуванням вимог безпеки та організації доступу.
- Опрацювати питання забезпечення безпечних умов організації освітнього процесу в підземних та заглиблених приміщеннях, у тому числі в частині можливого уточнення вимог до таких об'єктів, з урахуванням чинного законодавства.

3. Міністерству фінансів України, Міністерству розвитку громад та територій України

- Провести аналіз практики застосування положень ст. 32 Кодексу цивільного захисту України в частині фінансування заходів із створення та утримання об'єктів фонду захисних споруд та за результатами визначити доцільність їх уточнення, у тому числі щодо можливих механізмів співфінансування.
- Закріпити у Бюджетному кодексі та Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» обов'язок органів місцевого самоврядування забезпечувати утримання та належний стан об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, із визначенням відповідних видатків у місцевих бюджетах.
- Розглянути можливість запровадження механізмів фінансової підтримки (субвенцій, дотацій, податкових та інших преференцій) для приватних осіб та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, що є балансоутримувачами об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, у частині витрат на їх облаштування, утримання та приведення у готовність до використання за призначенням.
- Затвердити орієнтовні методичні нормативи витрат на утримання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту різних типів, як рекомендовані для органів місцевого самоврядування при плануванні бюджетів.
- Розробити та затвердити програму фінансового стимулювання облаштування підвальних приміщень як просторів подвійного використання: передбачити цільові гранти, субвенції або компенсацію частини витрат для ОСББ та інших балансоутримувачів, які облаштовують підвал як функціональний простір із збереженням захисної функції. Умовою отримання підтримки має бути включення об'єкта до фонду захисних споруд цивільного захисту і підтвердження відповідності мінімальним технічним вимогам готовності.

4. Міністерству розвитку громад та територій України (із залученням Державної служби України з надзвичайних ситуацій)

- Організувати роботу щодо реалізації положень Закону України від 10 лютого 2026 року № 4778-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки» у частині планування розміщення захисних споруд цивільного захисту та споруд подвійного призначення, передбачених ст. 171 Закону України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності», зокрема через розроблення схем розміщення захисних споруд цивільного захисту.
- Забезпечити розроблення проєктів повторного використання (типових проєктів) для захисних споруд цивільного захисту та споруд подвійного призначення з метою спрощення і прискорення їх проєктування та будівництва, а також розширення фонду захисних споруд цивільного захисту.
- Провести картографічний аналіз територіального покриття наявного фонду захисних споруд цивільного захисту із застосуванням геоінформаційних систем і нормативних радіусів пішохідної доступності, визначених ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту», з метою виявлення територій з недостатнім рівнем забезпеченості населення захисними спорудами, визначення зон покриття сховищ, протирадіаційних укриттів та найпростіших укриттів, а також розроблення обґрунтованих пропозицій щодо оптимізації розміщення існуючого фонду та визначення потреби у будівництві нових захисних споруд у районах із виявленими прогалинами у покритті.

5. Обласним військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування

- Затвердити місцеві та муніципальні програми щодо утримання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту із конкретними показниками результативності, зокрема частка укриттів у задовільному стані, частка укриттів, доступних для МГН тощо.
- Розробити та забезпечити фінансування програм підтримки ОСББ, підвальні приміщення яких включено до фонду захисних споруд цивільного захисту, передбачивши надання цільової фінансової та технічної допомоги (зокрема грантів на проведення ремонтних робіт, компенсації окремих витрат на утримання, а також супровід у підготовці необхідної документації).
- Передбачити можливість надання цільової підтримки з місцевих бюджетів на основі прозорих критеріїв пріоритизації (зокрема, розташування, кількість користувачів, технічний стан укриття), із закріпленням відповідних механізмів у підзаконних актах і місцевих програмах.
- Проводити щорічні практичні тренінги щодо правил утримання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, їх належної експлуатації та забезпечення готовності до використання під час повітряної тривоги, для балансоутримувачів укриттів на рівні громади за участю територіальних органів ДСНС.
- Розробити муніципальні програми стимулювання подвійного використання укриттів у житловому секторі. Надавати ОСББ і керуючим компаніям технічну й консультаційну підтримку в облаштуванні підвалів як функціональних просторів (наприклад, кімнат для зустрічей мешканців, просторів зберігання тощо) із збереженням захисної функції відповідно до мінімальних технічних вимог.

АДРЕСА

Україна, 01008, м. Київ,
вул. Інститутська, 21/8.

Громадська приймальня працює:

понеділок-п'ятниця 9:00-17:00
субота та неділя - вихідні

КОНТАКТИ

0 800 501 720 (гаряча лінія)
044 299 74 08

hotline@ombudsman.gov.ua
(для електронних звернень
та адвокатських запитів)

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Звіт видано на запит Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за підтримки Проекту Ради Європи «Удосконалення судових та позасудових засобів захисту прав осіб, постраждалих від війни в Україні», який імплементується в межах Плану дій Ради Європи для України на 2023–2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова».

Погляди, викладені у цьому звіті, належать його авторам і не можуть вважатися такими, що виражають офіційну позицію Ради Європи.